

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво ХХ століття

Освітньо-наукова програма: образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
(доктор філософії)

Спеціальність: 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь знань: 02 культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво ХХ століття
Рівень вищої освіти	третій
Викладач (-і)	Чмелик Ірина Василівна
Контактний телефон викладача	0501911698
E-mail викладача	iryna.chmelyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Нормативна навчальна дисципліна
Обсяг дисципліни	180
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	консультації до самостійної роботи аспірантів проводяться на практичних заняттях, з приводу деталей виконання завдань онлайн у меседжерах, емейлом у межах робочого часу викладача.
2. Анотація до курсу	
<p>ОК «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво ХХ століття» належить до циклу нормативних навчальних дисциплін циклу професійно-наукової підготовки аспіранта та покликаний розширити науково-дослідний апарат студента, дати йому необхідні теоретичні основи у розумінні стилістичних виявів світового пластичного мистецтва ХХ століття (модернізм та постмодерна доба), сформувані необхідні навички аналізу творчих виявів на різних історичних етапах ХХ століття, ознайомити з основними історіографічними джерелами в сучасному мистецтвознавстві, а також розкрити професійні компетентності як сформованого науковця.</p> <p>Пропонований курс полягає як у висвітленні основних періодів, тенденцій та мистецьких стилістичних напрямків, що мали місце в світовому та українському мистецтві від кінця ХІХ до початку ХХІ століть, вивченні основних теоретичних напрацювань у сфері світового візуального та декоративно-прикладного мистецтва, принципами та методами дослідження пластичного мистецтва, а також у наданні методичних рекомендацій щодо виконання конкретних індивідуальних наукових завдань з тематики візуальної культури та мистецтва.</p> <p>Курс поглибить вміння аспірантів обирати теми, орієнтуватися у проблематиці та методах досліджень, актуальних для сучасного мистецтвознавства, у відповідності до певного виду наукової роботи, а також практичні навички праці з різними науковими джерелами.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета вивчення навчальної дисципліни полягає в особистісному художньо-естетичному розвитку студентів-аспірантів, формуванні у них світоглядних орієнтацій, загальних і фахових компетентностей у сфері мистецтвознавства, вихованні потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні в процесі опанування цінностями світової мистецької спадщини.</p> <p>Курс «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво ХХ століття» має на меті ознайомлення з основними етапами та специфічними рисами світового мистецтва, формування у студентів цілісного уявлення про процеси та феномени в мистецтві на прикладі творів архітектури, живопису, графіки, скульптури, народного ДУМ, а також розвитку певних навичок у вмінні оперувати різними художніми концепціями і теоріями мистецтва.</p> <p>Практична частина курсу зосереджується на засвоєнні аспірантами основних теоретичних положень, знань у практичних ситуаціях; вмінні збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування мистецтвознавчих та культурологічних досліджень візуального мистецтва, застосовуючи фахову термінологію; готувати історіографічну базу наукових досліджень з візуального мистецтва.</p>	
4. Компетентності	
<p>ЗК-1. Здатність до пошуку, оброблення, компетентного відбору інформації з різних джерел для професійної діяльності та власного наукового дослідження</p> <p>ЗК-2. Здатність до критичного абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p>	

ЗК-3. Здатність проведення власного наукового дослідження на відповідному фаховому рівні та усвідомлення його актуальності для національного та світового мистецтва.
 ЗК-5. Здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу.
 ЗК-6. Здатність дотримуватися кодексів професійної етики та виявляти ініціативу в науково-організаційній діяльності.

ФК-1. Здатність виконувати оригінальні дослідження на основі ґрунтовного розуміння історії й теорії образотворчого, декоративного мистецтва та збирати необхідну інформацію.
 ФК-2. Володіти методологією проведення наукових досліджень у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та методами атрибуції, експертизи, класифікації мистецьких об'єктів і пам'яток культури.
 ФК-3. Здатність систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію у сферах культури і мистецтва та формулювати обґрунтовані висновки, відповідні до поставленої мети та завдань інтерпретувати.
 ФК-4. Вміння писати наукові статті, анотації.
 ФК-7. Здатність до наукового спілкування та ведення наукової дискусії, аргументування власних думок.

5. Результати навчання

ПРН -1. Глибокі знання з історії й теорії мистецтва наукового пізнання, що необхідні для проведення наукового дослідження на основі розумінням історичних, геокультурних та етнопсихологічних чинників мистецьких процесів.
 ПРН - 2. Глибокі знання принципів логіки, основних мистецтвознавчих понять, вміння застосовувати фахову мистецтвознавчу термінологію.
 ПРН - 3. Вміння використовувати філософські та загальнонаукові методи дослідження.
 ПРН - 5. Вміння аналізувати, систематизувати, критично оцінювати доробок попередніх учених.
 ПРН -6. Вміння рецензувати, коментувати, цитувати наукову літературу, в тому числі іноземною мовою.
 ПРН - 8. Володіти основними методами атрибуції, експертизи та реставрації творів образотворчого та декоративного мистецтва.
 ПРН -11. Вміння вільно презентувати результати досліджень, обговорювати, вести наукову дискусію з фахівцями й нефахівцями про наукові та прикладні проблеми образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації державною та іноземною мовами.
 ПРН - 12. Здатність писати, рецензувати наукові статті, в тому числі іноземною мовою у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях; підготувати дисертаційну роботу і представити її до захисту відповідно до чинних вимог.
 ПРН - 14. Дотримання принципів академічної доброчесності, правових основ дослідницьких робіт, законодавства України в галузі культури, мистецтва та охорони пам'яток.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	40
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	023	1	нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
	я				

<p>1. Тема 1. Європейське та світове мистецтво кінця XIX-початку XX ст. Історико-соціальні передумови виникнення модерністичних течій Урбанізм та дезурбанізм в архітектурі. Авангардні напрями. Джерела авангардизму.</p>	<p>Лекція сем.(4 /2 год)</p>	<p>Позиції з підрозділу 1.</p>	<p>2 год. Ознайомитися із працями по історії модерністичних напрямків</p>		<p>Тиждень 1-2</p>
<p>Тема 2. Експресіонізм і його форми (1888). Творчі угруповання Фовізм, (1905). Кубізм (1907) та футуризм (1909). Абстракціонізм (1910). Орфізм (1913). Лучизм (1913). Дадаїзм (1916). Творчі пріоритети голландської групи «Стиль» (1917). Пуризм (1918).</p>	<p>Лекція/ сем. 2/2 год</p>	<p>Позиції з підрозділів 1, 2.</p>	<p>2/2 год Підготувати доповідь про один із напрямків на прикладі творчості окремого мистця, складсти бібліографію праць про нього.</p>	<p>5б.</p>	<p>Тиждень 3-4</p>
<p>Тема 3. «Рух Мистецтв та ремесел»</p>	<p>Лекція/ сем 2/2 год</p>	<p>Позиції з підрозділу 1. Поз. 3, 24, підрозділ 2 – поз.4,5.</p>	<p>2/2год</p>		<p>Тиждень 5-6</p>
<p>Тема 4. Світове мистецтво 1920-х-1950-хх рр. Модерне мистецтво і ар-деко 20-30-х років. Архітектура, декоративне мистецтво і дизайн. Конструктивізм і функціоналізм Скульптура XX ст. Примітивізм, кубізм і абстракціонізм пластики. Сюрреалізм і реалізм у живописі. Виникнення сюрреалізму (Бретон, Арагон, Міро, Далі, 1924). Творчість Пікасо, Фужерона, Понті, Кольбе, Танса Грудінга.</p>	<p>Лекція/ 2год</p>	<p>Позиції з підрозділу 1. Поз.4, 5, , 11, 15, 32, 21, 24. Підрозділ 2 – 5, 8, 10,11, 17.</p>	<p>Зробити мистецтвознавчий аналіз вибраної споруди або твору пластичного мистецтва</p>	<p>10б.</p>	<p>Тиждень 7</p>

<p>Тема 5. Світове мистецтво II половини 20-початку 21 ст. Постмодерне і „тоталітарне“ мистецтво 50-80-х років. Архітектура, декоративне мистецтво і дизайн повоєнного часу. „Афінська хартія“ (1943) Органічна архітектура „Архітектури уяви“, Декоративне мистецтво і дизайн (Нельсон). Постмодернізм в архітектурі. „Тоталітарний“ і постмодерний живопис, скульптура, графіка. Нео-дада (1953-1965). Поп-арт (1957-1970). Оп-арт (1951-1977), Абстрактний експресіонізм, кінетизм (1960). Фотореалізм (гіперреалізм). Концептуальне мистецтво: відеоарт (1966-1995), бодіарт (1967-1978), перфоменс (1968), інсталяція (1972). Медіарт (1972). Кітч</p>	<p>Лекція /сем 4/2 год</p>	<p>Позиції з підрозділу 1. 14, 16, 27, 28, 30-35 Поз. Підрозділу 2 – 3, 5, 17.</p>	<p>Повторити мистецтвознавчу термінологію Про вказані спрямування та їх особливості і представників</p>		<p>Тиждень 8</p>
<p>Тема 6. Українське мистецтво кінця XIX-початку XX століття. Архітектура. Еклектика, модерн. Пошук національного стилю в архітектурі. Скульптура. Живопис. Утворення товариств художників. Мистецька освіта в Україні. Провідні митці. Українська графіка і ДУМ. Г.Нарбут як засновник нової</p>	<p>Лекція/ сем 4/2 год</p>	<p>Позиції з підрозділу 3.</p>	<p>Підготовка до 5 б. тестових завдань</p>	<p>5 б. тести</p>	<p>Тиждень 9</p>

школи української графіки. Ремісничі художні школи і народні художні промисли.					
Тема 7. Мистецтво західних земель України кінця ХІХ-поч. ХХ ст. Митрополит Шептицький як меценат української культури та мистецтва. О.Новаківський та його мистецька школа.	Лекція 4 год	Позиції з підрозділу 3 та 4	Написання есе про вибраного митця з використання м епістолярних джерел та спогадів.	5б.	Тиждень 10
Тема 8. Українське мистецтво першої половини ХХ століття. Архітектура, живопис, графіка. Академія мистецтв, М.Бойчук та його школа. Український авангард.	Лекція сем 4/2 год	Позиції з підрозділу 3.	Виокремити нові підходи в збереженні пам'яток епохи Відродження	5б	Тиждень 11
Тема 9. Українське мистецтво другої половини ХХ століття. Архітектура. Скульптура Живопис Митці-шістдесятники. Українське мистецтво кінця ХХ –поч. ХХІ ст.	Лекція Сем. 4 /2 год	Позиції з підрозділу 3 – 1, 2, 5, 52-54.	Підготовка до тестових завдань	5б. тести	Тиждень 12
Тема10 Мистецтво українського зарубіжжя.	Лекція сем 2/2 год	Позиції з підрозділу 3 : 38-40, 46, 50, Підрозділ 4 : 72.	Ознайомитися з інформаційни ми джерелами та працями про митців зарубіжжя.		Тиждень 13
Тема 11. Українське мистецтво кінця ХХ –поч. ХХІ ст.	Лекція сем 4/2 год	Позиції з підрозділу 1.5.	Підготувати Доповідь	10б.	Тиждень 14
Тема 12. Світове мистецтво 90-х років - початку ХХІ-го століття. Архітектура і дизайн (мінімалізм,	Лекція сем. 4/ 2 год	Позиції з підрозділу 1, 2.	Написати тези про специфіку експонування творів сучасного мистецтва	5б.	Тиждень 15

хай-тек, ретроспекція, етностилістика). Скульптура та живопис. Мистецтво та компютерні технології. Арт-нет. Форми репрезентації сучасного мистецтва в Україні та світі.					
Екзамен				50	

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Рівні навчальних досягнень	Бали/ за 100 бальною шкалою	Критерії навчальних досягнень аспірантів
	I. Початковий (з обов'язковим повторним курсом) «Незадовільно»	0-24 (F)	Аспірант володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання окремих понять мистецтвознавства, за допомогою викладача відтворює деякі категорії стилів на елементарному рівні, використовуючи уривчасті речення, засвоїв дуже незначну частину навчального матеріалу, дає нечітке визначення найголовніших категорій та не розуміє суті принципів, законів, теорій мистецтва, володіє матеріалом на початковому рівні його засвоювання, незначну легшу частину навчального матеріалу відтворює на репродуктивному рівні, робить принципові помилки і не розкриває суті кожного питання.
II. Незадовільний (з можливістю повторного складання) «Незадовільно»	25-49 (FX)	Аспірант на рівні вищому, за початковий, відтворює частину навчального матеріалу, володіє окремими навичками характеристики явищ, може навести приклади дії закономірностей. Аспірант відтворює певну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння найголовніших положень з допомогою викладача виправляє допущені помилки, робить прості висновки.	
III. Середній «задовільно»	50-59 (E)	Аспірант має розуміння і стійкі знання про ті чи інші процеси, закономірності, стилістичні тенденції, вміє навести власні аргументи для підтвердження певних міркувань, проте робить помилки і може їх виправити за допомогою викладача.	
	60-69 (D)	Аспірант вміє порівнювати, узагальнювати і систематизувати матеріал під керівництвом викладача. Може самостійно застосовувати набуті знання на практиці, виправляти помилки, пропонуючи варіанти як ефективніше розв'язати проблему.	
IV. Достатній «добре»	70-79 (C)	Аспірант показує повне знання навчально-програмного матеріалу, показує систематичний характер знань з дисципліни, вільно володіє вивченим матеріалом, знає як застосувати його на практиці, використовуючи переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу, аналізує додаткові джерела, вміє сформулювати власну точку	

			зору.
		80-89 (B)	Аспірант застосовує набуті теоретичні знання при розв'язанні проблемних питань, вільно використовує і вміє знайти потрібну інформацію, вміє порівнювати процеси та явища, робити змістовні висновки.
	V. Високий «відмінно»	90-95 (A)	Аспірант показує всебічне, систематичне і глибоке знання навчально-програмного матеріалу, уміння вільно орієнтуватися в матеріалі курсу, передбаченому програмою, виявляє творчі здібності в розумінні, викладі і використанні навчально-програмного матеріалу, глибину вивчення основної і додаткової літератури, рекомендованої програмою. Аспірант логічно і усвідомлено відтворює навчальний матеріал, самостійно аналізує, розкриває закономірності процесів і явищ у науці, виявляє закони їх розвитку, самостійно оцінює нові факти в бутті і в житті, вміє поглиблювати набуті знання і вміння.
		96-100 (A)	Аспірант виявляє особливі творчі здібності, багато працює додатково, розвиваючи власні обдарування, вміє самостійно здобувати і поновлювати знання. Аспірант може глибоко розкрити сенс проблематики мистецтва, здатний вирішувати складні творчі завдання, висловлює самостійну думку, приймає участь у наукових конференціях, має наукові публікації.
Вимоги до письмової роботи	<p>Основною формою організації індивідуально-консультативної роботи з навчальної дисципліни «Образотворче мистецтво декоративне мистецтво ХХ століття» є написання аспірантом наукового реферату, наукової статті (<i>далі - письмової роботи ПР</i>), яку аспірант обирає із переліку тем, узгоджує із темою власного наукового дослідження і пропонує для обговорення і затвердження викладачу.</p> <p>Під час роботи над ПР, аспірант самостійно опрацьовує наукову літературу та пише ПР на основі аналізу опрацьованих першоджерел філософської думки та наукової критичної літератури. Також аспірант консультується із викладачем щодо вибору тематики, актуальності теми, плану, строків написання, предмету і об'єкту дослідження, мети і завдань ПР, вибору наукових першоджерел, методології дослідження та наукової новизни, оскільки ці елементи є структурною основою реферату.</p> <p>Написання ПР передбачає такі складові елементи як: план ПР, який повинен складатись із не менше двох розділів та кожний розділ не менше як із двох підрозділів, обґрунтування актуальності теми ПР, визначення предмета та об'єкта дослідження, визначення мети і завдань написання ПР, вибору наукових першоджерел та методології дослідження. Суттєвим елементом ПР є пункт наукової новизни, яка передбачає власні висновки аспіранта із вивченої теми.</p> <p>Наукові результати ПР можуть бути апробовані у виступах на звітній конференції університету, на всеукраїнських та міжнародних аспірантських конференціях, опубліковані аспірантом особисто, або у співавторстві із викладачем у наукових журналах або збірниках.</p> <p>ПР має навчально-дослідницький характер і виконується на основі самостійного вивчення аспірантом частини програмового матеріалу та його систематизації й узагальнення у письмовій або друкованій формі за вибором аспіранта.</p> <p>У ПР аспірант повинен навчитись висловлювати та аргументувати підкреслено власну точку зору та індивідуальні погляди з обраної проблематики.</p> <p>Написання ПР з навчальної дисципліни «Образотворче мистецтво декоративне мистецтво ХХ століття» покликане навчити аспіранта захищати власні погляди і виробити вміння автора самостійно аналізувати проблемні ситуації та явища, самостійно аналізувати першоджерела та науково-дослідницьку літературу з обраної тематики.</p> <p>Захист ІНДЗ (ПР) з навчальної дисципліни відбувається за графіком індивідуально-консультативної роботи викладача кафедри у формі індивідуальних занять та</p>		

	консультацій, на яких здійснюється перевірка стану виконання написання ПР та у підсумку відбувається захист аспірантом здобутих наукових результатів.
Семінарські заняття	<p>Семінарські заняття аспірантів із курсу проводяться у формі відкритої дискусії за визначеною темою. Підготовка до яких полягає у самостійному опрацюванні тематики, що розглядалася на лекціях, самостійному опрацюванні та вивченні наукової літератури та першоджерел по мистецтвознавчій проблематиці, підготовці доповідей, повідомлень, есе тощо.</p> <p>Основною формою організації та звітності виконання аспірантами завдань на семінарах є усні відповіді здобувачів із стилістики пластичного мистецтва, які мають проблемний характер і проводяться у формі дискусії із заздалегідь заданим питанням до тієї чи іншої теми.</p> <p>Додатковою формою організації семінару є виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (в межах тематики, яка дається на самостійне опрацювання), які акцентовані на написання творчих наукових досліджень з визначеної проблематики.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх передбачених програмою курсу завдань, включно із тестовими, теоретичними, усними та письмовими роботами, регулярне відвідування занять.

8. Політика курсу

У професійних і навчальних ситуаціях студенти повинні діяти із позицій академічної доброчесності і професійної етики. При написанні теоретичних робіт, підготовці до семінарських занять, виступів та доповідей обов'язковим є самостійне виконання завдань, не допускається використання інтелектуальної власності інших науковців без коректного покликання на джерела. Допуски із поважних причин відпрацьовуються у визначений викладачем спосіб, обов'язковою своєчасність виконаних завдань.

Вітається також активність аспірантів під час студентських та викладацьких наукових конференцій (доповіді та подальший друк матеріалів), написання повідомлень до місцевих періодичних, в т.ч. інтернет-видань з визначеної навчальним курсом тематики, участь у громадських проєктах з доповідями просвітницького характеру (з проблем сучасного українського мистецтва тощо), допомога в загальноміських наукових та культурних заходах, конкурсах наукових робіт тощо, за такі види робіт є можливість отримати додаткові бали.

ПНУ розділяє фундаментальні цінності академічної доброчесності: Чесність, Довіра, Справедливість, Повага та Відповідальність. Кожен учасник освітнього процесу в університеті несе персональну відповідальність за дотримання академічної доброчесності. На цьому курсі політика академічної доброчесності є принципово важливою. Будь яка робота, яка виконана не вами, але ви видаєте її за власну вважатиметься крадіжкою, розглядатиметься академічною комісією і може мати негативні наслідки для вашого подальшого навчання.

9. Рекомендована література

1.Базова

1. Ван Гог В. Письма к брату. / В. Ван Гог-Минск: Совр. Л-ра, 1999.
2. Виленкин В. Амадео Модильяни [Текст]/ В. Виленкин. - М.: Искусство, 1989
3. Всеобщая история искусства. Искусство XX века.— Т.6., кн.1.— М.: Искусство, 1965.— 480 с.: ил.
4. Дали Сальвадор: Альбом [Текст]/ Авт.-сост. В. Лаптева. - М.: ОЛМА-ПРЕСС,2002.
5. Дали С. Дневник одного гения. - М.: Искусство, 1991.
6. Енді Воргол. Художник - суперзірка. [Текст]/ Авт. тексту Т.Соколовський.-[Б.м.р.в.].— 16 с.
7. Иконников А. Зарубежная архитектура: От "новой архитектуры" до постмодернизма [Текст]/ А.Иконников. - М.: Искусство, 1982.
8. Искусство XX века: Альбом [Текст]/ Авт. тексту К.Пашпут, Д.Патоки. - Будапешт: Корвина, 1979.— 49 с.
9. Искусствознание Запада об искусстве XX века. - М.: Наука, 1988.
10. Каретникова И. Диего Ривера [Текст]/ И. Каретникова. - М.: Искусство, 1966.
11. Куликова И. Философия и искусство модернизма [Текст]/И.Куликова. - М.: Политиздат,1980.
11. Куликова И. Философия и искусство модернизма. / И. Куликова- М.: Политиздат, 1980.
12. Куликова И. Экспрессионизм в искусстве [Текст]/И.Куликова. -М.: Наука, 1979.
13. Либман М.Я. Ганс Грудинг [Текст]/М.Я.Либман.— М.: Искусство, 1974.—104 с.: ил.
14. Лукшин И. Современное изобразительное искусство Запада [Текст]/И.Лукшин. - М.:Знание, 1986.

15. Малахов Н. Модернизм. Критический очерк [Текст]/Н.Малахов. — М.: Изоб. искусство, 1986.
16. Мартыненко Н. Живопись США XX века. Пути развития [Текст]/Н.Мартыненко. - К.: Наук.думка, 1989.
17. Мастера искусства об искусстве. В 7 т. [Текст]/ под ред. А. Губера. – М.: Искусство, 1965-67.
18. Матисс А. Заметки живописца [Текст]/А.Матисс. - СПб.: Азбука, 2001.
19. Матусовская Е. Американская реалистическая живопись. Очерки [Текст]/Е.Матусовская. —М.: Искусство, 1986.
20. Мейлер Н. Пикассо. Портрет художника в юности [Текст]/Н.Мейлер. - М.: Эскиммо, 2002.
21. Модернизм. Анализ и критика основных направлений [Текст]/Под ред. В. Ванелова. - М.: Искусство, 1987.
22. Музей д'Орсе: Париж: Альбом / Авт.-сост. Л.Торшина.-К.: Мистецтво, 1991.Олександр Архипенко: Альбом/ Есе В.О.Коротича. — К.: Мистецтво, 1989.—200 с.: іл.
23. Петрович О. Аристид Майоль [Текст]/О.Петрович. — М.: Искусство, 1977.—151 с.: ил.
24. Полевой В. Двадцатый век. Изобразительное искусство и архитектура стран и народов мира [Текст]/В. Полевой. - М.: Сов. художник, 1989.
25. Сак Л.М., Федорук О.К. Зарубіжне мистецтво: Навч. посібник [Текст]/Л.М.Сак, О.К. Федорук. — К.: Радянська школа, 1980. — 144 с.
26. Сарабьянов Д. Стиль модерн. /Д. Сарабьянов -М.: Искусство, 1989.
- Стародубцева Л. Архитектура постмодернизма [Текст]/Л.Стародубцева. - М.: Искусство, 1998.1986.
27. Федорук О. Образотворче мистецтво Німецької Демократичної Республіки [Текст]/ О.Федорук. — К.: Мистецтво, 1986. — 144 с.
28. Хольцхай М. Виктор Вазарелі. Чистое видение. [Текст]/ М.Хольцхай.—Кельн: Газсбеп, 2006.— 96 с.
29. Швинглхурст Э. Сюрреалисты [Текст]/Э. Швинглхурст. - М.: Лабиринт, 1998.
30. Шелешнева Н. Латиноамериканская живопись XX века [Текст]/ Н.Шелешнева. - М.: Наука, 1990.
31. Яворская Н.В. Современная французская живопись: Очерки [Текст]/ Н.В.Яворская. — М.: Искусство, 1977. — 214 с.
32. Kerr Gordon. Art Deko Fashion. UK Flame Tree Publithing, 2012.
33. Susan Grange. L.S. Lowry . UK Flame Tree Publithing, 2015.
34. Gombrich E.H. The Sense of Order. A study in the psychology of decorative art. — London, 2002.— 324 p.
35. Riegl A. Volkskunst, Hausfleiss und Hasindustrie. — Berlin, 1894. – 62 s.

2. Загальні праці

1. Барб-Галль Ф. Як розмовляти з дітьми про мистецтво [пер. з франц.], Львів, 2015.
2. Всеобщая история архитектуры. В 12 т.- М.: Искусство, 1966-1977.
3. Всеобщая история искусства. В 6 т.- М.: Искусство, 19656-1965.
3. Мастера искусства об искусстве. В 7 т. / под ред. А. Губера.- М.: Искусство, 1965-67.
4. Популярная художественная энциклопедия: В 2-х т.-М.: Сов. энциклопедия, 1986.
5. Арсланов В.Г. История западного искусства XX века / В.Г. Арсланов. -М.: АкадемПроект, 2003. - 768 с.
6. Болтон Р. Живопись. От первобытного искусства до XXI века / Р.Болтон. - перевод с англ. Миронова Н. - М.: ЭКСМО, 2007. - 320 с.
7. Вишпер Б.Р Введение в историческое изучения искусства / Б.Р. Вишпер. - М: ООО «Издательство В. Шевчук», 2004. - 368 с.
8. Гесс Барбара. Абстрактный экспрессионизм / Барбара Гесс. - М.: Арт -Родник, 2008. - 96 с.
9. Гнедич П.П. История искусств: Живопись. Скульптура / П.П. Гнедич. -М.: ЭКСМО, 2010.-544 с.
10. Дросте Магдалена. Баухауз / Магдалена Дросте. - М.: Арт - Родник, 2008. - 96 с.
11. Эглер Д. Дадаизм / Д.Эглер. - перевод с немец. Граблевская Т., Кайсарова Л. - М.: Арт - Родник, 2006. - 96 с.
12. Кох Вильфрида. Энциклопедия архитектурных стилей / Вильфрида Кох. -М.: БММ, 2005.-528 с.
13. Мутер Рихард. Мировая живопись. Всеобщая история изобразительного искусства / Рихард Мутер. - М.: ЭКСМО, 2011. - 960 с.
14. Ормистон Р. Модерн. Лучшие произведения / Р.Ормистон, М. Робинсон. - М.: Арт - Родник, 2010.- 192 с.
15. Ормистон Р. Альфонс Муха. Лучшие произведения / Р.Ормистон. - М.: Арт - Родник, 2010.- 192 с.
16. Ходжа А.Н. Історія мистецтва (Живопис від Джотто до наших днів) [пер. з англ.], Х. Фактор, 2012. 208 с.:Іл.
17. Хел Фостер и др. Искусство с 1900 года (модернизм, антимодернизм, постмодернизм). Published By arrangement with Thames & Hudson. London. 2004, 2011, 2015.
18. Холл Д. Словарь сюжетов и символов в искусстве / Д. Холл. - М.: Крон-Пресс, 1999.-656 с.

3. Українське мистецтво

База

1. Авраменко О. Терези долі Віктора Зарецького, К, 2011. 592 с.
2. Анатолій Криволап. Структури. Альбом. К., 2009.
3. Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1992. 271с.:іл.
4. Бірюльов Ю. Мистецтво Львівської сецесії. Львів: вид-во «Центр Європи», 2005. 184с.: і.
5. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом / Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття. Львів, 2001. 176 с.: іл.
- 6. Гординський С. Про мистецтво. Упоряд. Х.Береговська. Львів, Апріорі, 2015. 1024 с.**
7. Драган М. Українські дерев'яні церкви. Львів, б.м.в., 1937.
8. Захарчук-Чугай Р. Українська народна вишивка. К.: Мистецтво, 1988.
9. Запаско Я., Овсійчук В., Чарновський О., Степко С. Мистецтво оновленого краю. К.: Мистецтво, 1979. 172с.: іл.
10. Історія українського мистецтва: У 6 т. / під ред. П.Бажана. К.: Мистецтво, 1966. Том 5-6.
11. Історія української архітектури / під ред. Тимофієнка. К.: Техніка, 2003. 650с.:іл.
12. Кравченко Я. Школа Михайла Бойчука. Тридцять сім імен. К.: Майстерня книги, Оранта, 2010. 400с.: іл.
13. Крвавич Д., Овсійчук В., Черепанова С. Українське мистецтво. В 3-х т. Львів, 2003, 2004. Т. 3.
14. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ ст. К., 2007.
15. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво др. пол. XIX - поч. XX ст. К.: Мистецтво, 1989.
16. Логвин Г. Украина и Молдавия (справочник-путеводитель)– М.: Искусство – Лейпциг: Эдицион, 1982. 496с.: ил.
17. Лукань В. Історія українського мистецтва. Курс лекцій. Конспект. Івано-Франківськ: Видавець Треяк І.Я., 2010. 150с.: іл.
18. Львівський музей українського мистецтва: Альбом / Авт.-упоряд. А.Я. Новаківський. К.: Мистецтво, 1987. – 112с.: іл.
19. Матейко К. Український народний одяг. К.: Мистецтво, 1977.
- 20. Мисюга Б. Герметичне коло Карла Звіринського: альбом-монографія. Луцьк-Львів, 2019. 280с.**
21. Мистці України: Енцикл. Довід / за ред. А.В. Кудрицького. К.: Українська енциклопедія імені М.П. Бажана, 1992. 848с.
22. Моздир М. Українська народна дерев'яна скульптура. К.: Мистецтво, 1980.
23. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. Львів: Каменярь, 1969.
24. Нариси з історії українського мистецтва. К. Мистецтво, 1966.
25. Німенко А. Українська скульптура др. пол. XIX - поч. XX ст. К.: Мистецтво, 1963.
26. Нога О. Іван Левинський. Архітектор, підприємець, меценат. Львів: Центр Європи, 2009. 192с.: іл.
27. Овсійчук В. Олекса Новаківський. Львів, Інститут народознавства НАН України, 1998. 320с.:іл.
28. Олександр Архипенко: Альбом/ Есе В.О. Коротича. К.: Мистецтво, 1989. 200 с.: іл.
29. Рубан В. Забытые имена: Рассказы об украинских художниках XIX-начала XXвв. К.: Наук. Думка, 1986. 220с.: іл.
30. Рубан В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку ХХ століття. К.: Наук. Думка, 1986. 224с.: іл.
31. Свенціцька В., Откович В. Українське народне малярство XIII-XX ст. К.: Мистецтво, 1991. 460с.:іл.
32. Словник художників України. К.: Мистецтво, 1973.
33. Словник українського сакрального мистецтва / за ред. М. Станкевича.— Львів: Інститут народознавства НАНУ, 2006.— 288 с., іл.
34. Соколюк Л. Графіка Бойчукістів. – Харків-Нью-Йорк, 2002. 223с.:іл.
35. Станкевич М. Українські випинанки. К.: Мистецтво, 1995.
36. Станкевич М. Українське художнє дерево. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2002. 480с.:іл.
37. Станкевич М. Теорія рами. Львів, СКМ, 2015.
38. Степовик Д. Історія української ікони Х-XX ст. К.: Либідь, 1996. 440с.: іл.
39. Степовик Д. Іконологія та іконографія. Івано-Франківськ, 2003. 320с.:іл.
40. Степовик Д. Скарби України. К.: Наукова думка, 1990. 180с.:іл.
41. Український Авангард 1910-30-рр. Альбом./ Авт. – упоряд. Д.О. Горбачов. К.: Мистецтво, 1996. 400 с.:іл.
42. Український живопис XIX-поч. XX століття. Альбом. Хм.: Галерея, К.: Артанія Нова, 2005. 272с.:іл.
43. Український живопис: сто вибраних творів: Альбом / Авт.-упоряд. Ю.В. Белічко. К.: Мистецтво, 1989. 191с.:іл.
44. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX-поч. XX століття / 36 статей за ред. В. Ясієвича. К.: Наук. думка, 2000. – 150с.: іл.
45. Українське мистецтво у міжнародних зв'язках. К.: Наук. Думка, 1983. – 260с.
- 46. Українські мистці у світі/ матеріали до історії українського мистецтва 20 століття. Автор-упорядник Г. Стельмащук, Львів, Апріорі, 2013 – 520 с.**

47. Українське народне мистецтво: У 5 т. К.: Мистецтво, 1960-1974.
- 48. Словник сучасного мистецтва. Посібник. Випуск 1 / уряд. К. Бадянова, Л. Наконечна, К. 2021. 144 с.**
49. Харківська пейзажна школа останньої чверті XIX-початку XX ст.: Альбом / автори В. Немцова, С. Бінусова, О. Денисенко. К, Родовід, 2009. 272 с.
50. Шмагалю Р. Словник мистців-педагогів України та з України в світі. Львів: Українські технології, 2002.
51. Ясієвич В. Архітектура України на рубежі XIX-XX ст. К.: Мистецтво, 1988. 220 с.: іл.
52. Яців Р. Українське мистецтво XX століття: Ідеї. Явища. Персоналії. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2006. 352 с.: іл.
- 53. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: Українська теоретична думка XX століття: Антологія / Уряд. Р. М. Яців. – Частина 1-4. – Львів: Львівська національна академія мистецтв; Інститут народознавства НАН України, 2012, 2016, 2022..**

54. Мисюга Б. Опанас Заливаха Альбом. Київ, 2003.

55. Соколюк Л. Михайло Бойчук та його школа. Харків, Вид. Савчук О., 2014, 386 с. іл.

4. Література, присвячена мистецтву Івано-Франківщини.

56. Аронець М. Денис-Лев Іванцев. Життя і творчість: Монографія Грані-Т, 2008. 160 с.: іл.
57. Баран В. Михайло Зорій. – Івано-Франківськ: Вид-во «Сімік», 2003. 119 с.: іл.
58. Баран В. Тернистий шлях Осипа Сорохтея. Івано-Франківськ: Вид-во «Сімік», 2002. 51 с.: іл.
59. Грабовецький В. Сторінки літопису Івано-Франківського собору Святого Воскресіння. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. 79 с.: іл.
60. Дреботюк Р. Художники Прикарпаття: Альбом. К.: Мистецтво, 1989. – 254 с.: іл.
61. Івано-Франківський художній музей: Альбом / Авт.-упоряд. М. М. Якібчук. К.: Мистецтво, 1989. 128 с.: іл.
62. Лащук Ю. Косівська кераміка. К.: Мистецтво, 1966. 98 с.: іл.
63. Лукань В. Вибрані статті про мистецтво. Явища. Постаті. Імена. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І. Я., 2009. 240 с.: іл.
- 64. Лукань В. Статейник. Частина 1 і Частина 2. Івано-Франківськ, 2020**
65. Мельник В. Сакаральне мистецтво Галичини XV-XX століть в експозиції художнього музею. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007. 224 с.: іл.
- 66. Михайло Фіголь. Альбом. Уряд. О. Фіголь. Львів, 2018.**
67. Нановський Я. Юліан Панькевич: Нарис про життя і творчість. К.: Мистецтво, 1986. 80 с.: іл.
68. Народна архітектура українських Карпат. К.: Мистецтво, 1987.
- 69. Опанас Заливаха. Альбом. Урядник М. Аронець. Івано-Франківськ, Лілея НВ, 2016, 120 с.**
70. Ріпко О. У пошуках страченого минулого. Львів: Каменяр, 1996. 288 с.
- 71. Словник художників Прикарпаття / укладач В. Лукань, івано-Франківськ, 2019.**
72. Степовик Д. Скульптор Михайло Черешньовський. Життя і творчість. К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2000. 224 с.: іл.
- 73. Чмелик І. Мистецька Івано-Франківщина. Видатні особистості, виставкове, музейне, освітнє середовище. Івано-Франківськ, 2022.**

Викладач

І. В. Чмелик